

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4313784 Estudis Interdisciplinaris en Sostenibilitat Ambiental, Econòmica i Social	OT	0	1

Professor de contacte

Nom: Pablo Dominguez Gregorio

Correu electrònic: Pablo.Dominguez@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: anglès (eng)

Altres indicacions sobre les llengües

El català no es farà servir, en general, com a llengua vehicular, però es atendran preguntes fetes en aquest idioma.

Equip docent

Beatriz Rodríguez Labajos

Prerequisits

Cal que l'estudiant estigui interessat/-da en els vincles entre les cultures i la biodiversitat a nivell local i mundial. És convenient que tingui coneixements bàsic sobre la ciència de la conservació (per exemple, nocions sobre gestió de recursos naturals o d'àrees naturals protegides), ja que el curs examinarà de manera crítica els enfocaments convencionals de conservació. Durant el curs s'abordan conceptes d'Antropologia, Economia Ecològica i Ecologia Política, i d'investigació en ciències socials mes en general i, per tant, comptar amb antecedents sobre aquests camps seria també positiu, encara que no és estrictament necessari.

Es requereix un bon domini d'anglès, així com habilitats de treball en equip.

Objectius

La pèrdua de la diversitat biològica i cultural són dos fenòmens ben coneguts. D'acord amb la majoria de les projeccions, en els propers trenta anys, el 20 per cent de les espècies existents en el món pot deixar d'existir. Menys coneguda, tot i que atraient cada vegada més atenció, és la pèrdua de les cultures del món. Diversos autors han assenyalat que la coincidència entre la diversitat biològica i cultural no és a fruit de l'atzar, i que l'erosió de la diversitat biològica i de diversitat cultural estan estretament vinculades.

En aquest curs, estudiarem la diversitat biocultural, l'interès que pot tenir entendre-la per gestionar-la i fer front al canvi, les amenaces que pateix i els diferents tipus de reacció subseqüent. Bo i partint d'aquesta base, el curs aborda quatre objectius principals:

1. Discutir **temes avançats en matèria de diversitat biocultural** combinant els camps de l'Antropologia, la Biologia, les Ciències Ambientals, l'Economia Ecològica i Ecologia Política, i la Justícia Ambiental.

2. Analitzar les **pressions** que enfronten **poblacions vulnerables** arreu, especialment les poblacions indígenes i rurals, per a la conservació de la diversitat biocultural, i els conseqüents **conflictes ambientals** que emergin d'aquestes pressions.

3. Distingir els **impactes del canvi global**, en particular aquell més directament relacionats amb l'acció humana, tant en l'entorn biofísic com a societats bioculturalmentdiverses.

4. Examinar **transformacions i solucions** que sorgeixen a diferents escales, en particular a nivell de comunitats locals, per fer front a aquestes pressions i impactes, i entendre de quina manera esdevenen en forces per a la conservació de la diversitat biocultural.

Competències

- Analitzar el funcionament del planeta a escala global per comprendre i interpretar els canvis ambientals a escala global i local.
- Buscar informació en la literatura científica fent servir els canals apropiats i integrar aquesta informació per plantejar projectes de recerca en ciències ambientals.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants sàpiguen comunicar les seves conclusions, així com els coneixements i les raons últimes que les fonamenten, a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats
- Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, tot i ser incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis
- Treballar en un context internacional i multidisciplinari

Resultats d'aprenentatge

1. Buscar informació en la literatura científica fent servir els canals apropiats i integrar aquesta informació per plantejar projectes de recerca en ciències ambientals.
2. Descriure els conceptes relacionats amb la idea de «diversitat biocultural».
3. Expressar idees i opinions en relació amb un tema complex (relacions de grups humans i protecció de la biodiversitat).
4. Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.
5. Que els estudiants sàpiguen comunicar les seves conclusions, així com els coneixements i les raons últimes que les fonamenten, a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats
6. Treballar amb diferents estudis de cas sobre el concepte de diversitat biocultural.
7. Treballar en un context internacional i multidisciplinari

Continguts

El curs es compon de tres blocs principals: a) Definició de la diversitat biocultural; b) Causes i conseqüències de la pèrdua de la diversitat biocultural; i c) Les respostes (g-)locals a canvis en la diversitat biocultural.

Moltes de les classes presentaran casos d'estudi de recerca empírica recent o en curs. En general, els estudis de cas il·lustren la superposició entre la diversitat biològica i cultural, com la pèrdua de les cultures sovint implica l'eliminació poblacions indígenes o empobrides de les seves terres, la supressió de les seves societats, i la pèrdua del coneixement ecoògic tradicional, afectant als

seus mitjans de vida com la biodiversitat. A partir d'aquí, les respostes locals sovint es deriven dels conflictes ambientals arreu del món. De vegades, aquests conflictes ajuden a defensar i restaurar la diversitat biocultural.

El contingut de cada part es desenvoluparan d'acord amb el calendari presentat a la secció 'Bibliografia', i inclouen els següents temes:

1. Definició de la diversitat biocultural

- El paper de la diversitat biocultural en la formació dels valors de la biodiversitat.
- Exposició teòrica de les principals escoles de pensament antropològics que han adreçat les relacions entre els éssers humans i el medi.
- La superposició entre la diversitat biològica i cultural.
- Un exemple comparatiu de la diversitat biocultural entre els Pirineus i l'Alt Atlas

2. Les forces motrius i conseqüències de la pèrdua de la diversitat biocultural

- Un exemple de la gènesi i pèrdua de diversitat biocultural al Alt Atlas del Marroc.
- Pèrdua del coneixement ecològic tradicional i la pèrdua de la diversitat cultural i lingüística.
- Els serveis ambientals-culturals en agroecosistemes canviants.

3. Les respostes (g-)locals a canvis en la diversitat biocultural

- Els conflictes d'extracció són forces per la sostenibilitat?
- Els moviments de justícia ambiental com a promotors de la diversitat biocultural.
- Ciència ciutadana i diversitat biocultural.

Metodologia

El mòdul compren 12 sessions de tres hores. En general, cada sessió inclou dues parts. Durant la primera part (1,5 h) , una classe magistral (d'acord amb la programació indicada a l'apartat corresponent) oferirà continguts teòric i conceptuals sobre el tema abordat. Una lectura central articularà el contingut de la classe i llegir-la abans de la sessió és un requisit estricte per la participació.

A la segona part (1,5 h) hi haurà una discussió col·lectiva al voltant lectures que aborden recerca aplicada sobre la diversitat biocultural. Cal que tots els estudiants llegeixin els articles indicats i , per torns, proposin a la classe y condueixin una dinàmica per l'anàlisi crítica i discussió del article que hauran seleccionat des del començament del curs i que serà de lectura obligatòria per tots/es.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Presentaciones teóricas	18	0,72	
Tipus: Supervisades			
Seminaris de discussió de literatura	18	0,72	

Tipus: Autònomes

Búsqueda y lectura de artículos/informes científicos	80	3,2
Elaboración del trabajo y presentación oral	34	1,36

Avaluació

La nota final del curs inclourà les parts següents:

15%: Participació activa a les classes (tant a la part teòrica com a la part de discussió pràctica), demostrant comprensió de tema tractat i que ha llegit els textos corresponents.

15%: Anàlisi crític i conducció d'una discussió en torn a una lectura seleccionada.

35%: Un assaig de 2000 paraules sobre un tema triat per l'estudiant que relacioni el curs i el seu TFM.

35%: Una presentació de 15 minuts dels continguts de l'assaig (què s'haurà d'enviar una setmana després de la presentació). Formats creatius de presentació són benvinguts.

L'assistència al les classes és obligatòria. Si un/a estudiant perd una classe, haurà d'escriure un assaig crític de 500 paraules sobre les lectures corresponents a les sessions perdudes.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Ensayos	35%	0	0	1, 3, 5, 6
Participación en clase	15%	0	0	1, 2, 3, 4, 7
Presentaciones orales de una lectura	15%	0	0	3, 6
Presentaciones orales del ensayo final	35%	0	0	3, 6

Bibliografia

Part	Data	15h-16h30	16h30-18h
Definint la diversitat biocultural	30-11-16	Teoria: Presentació i plantejament general del curs.	Teoria: El rol de la diversitat biocultural en perfilar els valors de la biodiversitat. Lectura obligatòria: Rodríguez-Labajos, B. Martínez-Alier, J. 2013. The Economics of Ecosystems and Biodiversity: Recent Instances for Debate. <i>Conservation and Society</i> , 11(4): 326-342.

Teoria: Presentació teòrica de les principals escoles del pensament antropològic que hagin adreçat les relacions entre els éssers humans i el medi

Lectura obligatòria:

[Dominguez P., Acosta R., 2014](#), "Eco-antropología: Hacia un enfoque holista de la relaciones ambiente-sociedad", in Actas del XIII congreso de Antropología PERIFERIAS, FRONTERAS Y DIÁLOGOS (panel "Antropología ambiental. Estado de la cuestión y retos futuros"), Tarragona 2-5 septiembre, Ed. Universitat Rovira i Virgili/FAAEE, 2835-2858 pp.

Pràctica: Presentació d'una lectura per part d'un/a estudiant i discussió col·lectiva.

Lectura obligatòria per presentar i discutir:

Bulmer, R. N. H. 1974 « Memoirs of a small game hunter: on the track of unknown animal categories in New Guinea». JATBA 21 : 79-99.

12-12-16 **Teoria:** La sobre-posició entre la diversitat biològica i la diversitat cultural.

Lectura obligatòria:

Goodman, A. H., & Leatherman, T. L. (Eds.). 2010. "Introduction" in Building a new biocultural synthesis. University of Michigan Press.

Pràctica: Presentació d'una lectura per part d'un/a estudiant i discussió col·lectiva.

Lectura obligatòria per presentar i discutir:

Toledo V.M. and Barrera-- Bassols, N. 2008. La memoria biocultural: la importancia ecológica de las sabidurías tradicionales . Icaria, Barcelona.

19-12-16 **Teoria:** Un exemple comparatiu de diversitat biocultural entre els Pirineus espanyols i el Alt Atlas..

Lectura obligatòria:

Dominguez P., 2015. "A comparative study of two Mediterranean mountain commons and the bio-cultural diversity associated to them", in AGNOLETTI M. & EMANUELI F. (coords) Biocultural diversity in Europe, SpringerVerlag, 105-122 p.

Pràctica: Presentació d'una lectura per part d'un/a estudiant i discussió col·lectiva.

Lectura obligatòria per presentar i discutir:

Porter-Bolland, L., E.A. Ellis, M.R. Guariguata, I. Ruiz-Mallén, S. Negrete-Yankelevich, V. Reyes-García. Community managed forest and forest protected areas: An assessment of their conservation effectiveness across the tropics. Forest Ecology and Management. 268(SI):6-17. 2012.

Forces motrius i conseqüències de la pèrdua de diversitat biocultural

21-12-16 **Teoria:** Un exemple de la gènesi de la diversitat biocultural al Alt Atlas al Marroc.

Lectura obligatòria:

Dominguez P., Bourbouze A., Demay S., Genin D. & Kosoy N. 2012. "Diverse Ecological, Economic and Socio-Cultural Values of a

Pràctica: Presentació d'una lectura per part d'un/a estudiant i discussió col·lectiva.

Lectura obligatòria per presentar i discutir:

Traditional Common Natural Resource Management System in the Moroccan High Atlas: The Aït Ikiss Tagdalts", Environmental Values, 21 : 277-296.

Maffi, L. (2005). Linguistic, Cultural, and Biological Diversity. Annual Review of Anthropology, 34, 599-618.

10-01-17 **Teoria:** La pèrdua de coneixement ecològic tradicional i de la pèrdua de diversitat cultural i lingüística

Lectura obligatòria:

Gomez-Baggethun, E., & Reyes-Garcia, V. (2013). Reinterpreting Change in Traditional Ecological Knowledge. Human Ecology, 41(4), 643-647.

Pràctica: Presentació d'una lectura per part d'un/a estudiant i discussió col·lectiva.

Lectura obligatòria per presentar i discutir:

Perez-Llorente, I., Paneque-Galvez, J., Luz, A. C., Macia, M. J., Gueze, M., Dominguez-Gomez, J. A., & Reyes-Garcia, V. (2013). Changing indigenous cultures, economies and landscapes: The case of the Tsimane', Bolivian Amazon. Landscape and Urban Planning, 120, 147-157.

12-01-17 **Teoria:** Els serveis ambientals culturals en agroecosistemes canviants

Lectura obligatòria:

Hanaček K, Rodríguez-Labajos, (2016) The Impact of Land Use Changes on Cultural Ecosystem Services in Agroecosystems and related conflicts. Ecosystem Services. Submitted.

Pràctica: Presentació d'una lectura per part d'un/a estudiant i discussió col·lectiva.

Lectura obligatòria per presentar i discutir:

[Tilliger B., Rodríguez-Labajos B., Bustamante J.V., Settele J. 2015.](#) Disentangling Values in the Interrelations between Cultural Ecosystem Services and Landscape Conservation-A Case Study of the Ifugao Rice Terraces in the Philippines". Land, 4 (3): 888-913.

(G)Local responses to change in biocultural diversity

17-01-17 **Teoria:** Els conflictes d'extracció son forces per la sostenibilitat?

Lectura obligatòria:

Özkaynak B, Rodriguez-Labajos, B. 2016 Mining conflicts. In Ecological Economics: Nature and Society (Clive L. Spash, Ed), Routledge, London.

Pràctica: Presentació d'una lectura per part d'un/a estudiant i discussió col·lectiva.

Lectura obligatòria per presentar i discutir:

[Jenkins, K. 2014.](#) Unearthing Women's Anti-Mining Activism in the Andes: Pachamama and the "Mad Old Women", Antipode, 47 (2): 442-460.

19-01-17 **Teoria:** Els moviments de justícia ambiental com a promotors de la diversitat biocultural

Lectura obligatòria:

[Schlosberg, D. 2013](#), Theorising Environmental Justice: The Expanding Sphere of a Discourse, Environmental Politics, 22(1): 37-55.

Pràctica: Presentació d'una lectura per part d'un/a estudiant i discussió col·lectiva.

Lectura obligatòria per presentar i discutir:

[Martínez-Alier J., Anguelovski I., Bond P., Del Bene D., Demaria F., Gerber J.-F., Greyll L., Haas W., Healy H., Marín-Burgos V., Ojo G., Porto M., Rijnhout L., Rodríguez-Labajos B., Spangenberg J., Temper L., Warlenius R. & Yáñez I., 2014](#), Between activism and science: grassroots concepts for sustainability coined by Environmental Justice Organizations, Journal of Political Ecology, 21 : 19-60.

24-01-17 **Teoria:** Cència ciutadana i diversitat biocultural

Lectura obligatòria:

[Riech, H., Potter, C. 2014](#), Citizen science as seen by scientists. Methodological, epistemological and ethical dimensions. Public Understanding of Science, 23(1) 107-120.

Pràctica: Presentació d'una lectura per part d'un/a estudiant i discussió col·lectiva.

Lectura obligatòria per presentar i discutir:

Dem, E., Rodríguez-Labajos, B. Bustamante J.V., Hirneisen, N., Settele J. Evaluation of volunteers' motivation and learning outcome of a citizen science program in Banahue, Philippines, Conservation and Society. Submitted.